

Dz.U.98.45.280

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ**

z dnia 2 kwietnia 1998 r.

w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów.

(Dz. U. z dnia 10 kwietnia 1998 r.)

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628) zarządza się, co następuje:

§ 1. Pracodawca zatrudniający pracowników przy zabezpieczaniu wyrobów albo usuwaniu wyrobów i (lub) innych materiałów zawierających azbest jest obowiązany stosować środki ochrony pracowników przed szkodliwym działaniem pyłu zawierającego azbest, zwanego dalej "pyłem azbestu", w tym w szczególności:

- 1) podejmować działania zapobiegające powstawaniu pyłu azbestu i ograniczać jego stężenie w powietrzu,
- 2) kontrolować stopień narażenia pracowników na działanie pyłu azbestu - w sposób określony w odrębnych przepisach,
- 3) oceniać ryzyko zawodowe związane z narażeniem pracowników na działanie pyłu azbestu.

§ 2. Przed przystąpieniem do prac rozbiórkowych lub innych prac związanych z usuwaniem wyrobów i (lub) innych materiałów zawierających azbest pracodawca jest obowiązany sporządzić plan prac, w szczególności obejmujący:

- 1) ustalenie rodzaju azbestu w wyrobach i (lub) innych materiałach przeznaczonych do usunięcia oraz ocenę stanu technicznego tych materiałów,
- 2) ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów i (lub) innych materiałów zawierających azbest,
- 3) określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków, o których mowa w § 3 ust. 2,
- 4) określenie sposobów wyeliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- 5) zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- 6) poinformowanie pracowników, którzy mogą być narażeni na działanie pyłu azbestu, o sposobach postępowania i niezbędnych środkach ochronnych.

§ 3. 1. Pracodawca jest obowiązany zapewnić, aby:

- 1) liczba osób przydzielonych do prac, przy których wykonywaniu występuje narażenie na działanie azbestu, i czas trwania tego narażenia były ograniczone do niezbędnego minimum,
- 2) maszyny, sprzęt i metody pracy stosowane przy wykonywaniu prac eliminowały lub ograniczały do minimum powstawanie pyłu azbestu, a szczególnie jego emisję do środowiska pracy i (lub) środowiska naturalnego,
- 3) strefy pracy, w których występuje narażenie na działanie pyłu azbestu, były:
 - a) wydzielone - w celu uniknięcia narażenia innych osób na działanie pyłu azbestu,
 - b) niedostępne dla osób nie zatrudnionych przy pracach, o których mowa w § 1,

- c) oznakowane znakami ostrzegawczymi oraz napisami "UWAGA - ZAGROŻENIE AZBESTEM",
- 4) przy pracach narażających na działanie pyłu azbestu stosowana była odzież ochronna i sprzęt ochrony układu oddechowego.

2. Techniczne środki mające na celu wyeliminowanie albo ograniczenie emisji pyłu azbestu powinny obejmować w szczególności:

- 1) mechanizację prac,
- 2) stosowanie w miarę możliwości metod mokrych,
- 3) stosowanie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych,
- 4) spajanie włókien azbestowych przy użyciu środków wiążących,
- 5) wydzielanie z pomieszczeń miejsc pracy i procesów stwarzających zagrożenie lub izolowanie całych pomieszczeń,
- 6) stosowanie wentylacji miejscowej z zapewnieniem podciśnienia w wydzielonym obszarze pracy,
- 7) utrzymywanie podciśnienia w pomieszczeniach lub w wydzielonych i uszczelnionych strefach pracy, w których występuje emisja pyłu azbestu.

§ 4. 1. Maszyny i inne urządzenia stosowane w procesach związanych z zabezpieczaniem wyrobów albo usuwaniem wyrobów i (lub) innych materiałów zawierających azbest powinny być wyposażone w instalacje odciągów miejscowych.

2. Pracodawca jest obowiązany zapewnić regularne wykonywanie przeglądów, regulacji, konserwacji i napraw instalacji, maszyn i innych urządzeń, o których mowa w ust. 1.

§ 5. Pracodawca jest obowiązany tak organizować stanowiska pracy, na których występuje narażenie na wdychanie pyłu azbestu, aby pracownik nie musiał wykonywać czynności wymagających dużego wysiłku fizycznego oraz nie był narażony na działanie innych czynników o działaniu rakotwórczym lub o prawdopodobnym działaniu rakotwórczym.

§ 6. 1. Pracodawca jest obowiązany zapewnić, aby dostarczane pracownikom narażonym na działanie pyłu azbestu odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej były właściwe do poziomu narażenia oraz zapobiegały odpowiednio stykaniu się ciała z pyłami azbestu i ich wdychaniu.

2. Odzież używana przez pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia na działanie pyłu azbestu powinna być wykonana z materiału uniemożliwiającego przenikanie włókien azbestu oraz umożliwiającego łatwe czyszczenie. Rękawy w nadgarstkach i nogawki spodni w kostkach powinny szczelnie przylegać do ciała.

§ 7. 1. Pracodawca jest obowiązany zapewnić, aby po zakończeniu pracy w warunkach narażenia na działanie pyłu azbestu odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej były:

- 1) oczyszczone z pyłu azbestu wysoko skutecznymi urządzeniami filtracyjno-wentylacyjnymi lub na mokro - w sposób uniemożliwiający uwalnianie się pyłu do środowiska pracy i (lub) do środowiska naturalnego,
- 2) przechowywane wyłącznie w wyznaczonym miejscu - w taki sposób, aby wykluczyć kontakt z własną odzieżą pracowników.

2. Odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej stosowane w warunkach, o których mowa w ust. 1, nie mogą być używane poza miejscem pracy.

3. Odzież zanieczyszczona pyłem azbestu przeznaczona do prania powinna być zapakowana i oznakowana w sposób określony w § 12 ust. 2.

§ 8. 1. Sprzęt ochrony układu oddechowego może być stosowany jedynie jako rozwiązanie uzupełniające lub awaryjne; nie może on zastępować technicznych środków ograniczających narażenie pracowników na działanie pyłu azbestu.

2. Pracodawca jest obowiązany zapewnić, aby sprzęt ochrony układu oddechowego jednorazowego użytku był wymieniany po każdej zmianie roboczej lub gdy opory oddychania nadmiernie wzrosną.

3. Niedopuszczalne jest zdejmowanie sprzętu ochrony układu oddechowego w strefie zanieczyszczonej pyłem azbestu. Wszelkich zmian elementów filtrujących należy dokonywać po wyjściu z tej strefy.

4. Pracownikom stosującym sprzęt ochrony układu oddechowego pracodawca powinien zapewnić przerwy w pracy na odpoczynek - w miejscach, w których nie występuje narażenie na działanie pyłu azbestu.

§ 9. W miejscach wykonywania prac, w których występuje narażenie na działanie pyłu azbestu, niedopuszczalne jest spożywanie posiłków, picie napojów, palenie tytoniu, przechowywanie rzeczy osobistych oraz przebywanie bez wyraźnej potrzeby.

§ 10. 1. Po zakończeniu prac związanych z zabezpieczaniem wyrobów albo usuwaniem wyrobów i (lub) innych materiałów zawierających azbest pracodawca jest obowiązany zapewnić uprzątnięcie terenu wykonywania prac z odpadów zawierających azbest oraz oczyszczenie z pyłu azbestu w sposób uniemożliwiający ich emisję do środowiska.

2. Sprząatanie powinno być wykonywane z maksymalną starannością, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego zaopatrzonego w wysoko skuteczne filtry lub metodą czyszczenia na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho albo czyszczenie pomieszczeń oraz środków i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

3. Stanowiska pracy, drogi komunikacyjne oraz maszyny i urządzenia powinny być czyszczone pod koniec każdej zmiany roboczej.

4. Pył azbestu gromadzony w elementach filtracyjnych należy regularnie usuwać z zachowaniem niezbędnych środków ostrożności. Filtry włókninowe należy wymieniać po wzroście oporów do wartości określonych w instrukcji użytkowania. Zużyte filtry należy usuwać, pakując je do szczelnych worków i postępując z nimi tak, jak z innymi odpadami zawierającymi azbest. Regenerowanie filtrów jest niedopuszczalne.

5. Worki do gromadzenia pyłu azbestu, zamontowane w urządzeniach odpylających, powinny być przeznaczone do jednorazowego użytku.

§ 11. 1. Podczas prac związanych z zabezpieczaniem wyrobów albo usuwaniem wyrobów i (lub) innych materiałów zawierających azbest należy ograniczać do minimum powstawanie odpadów, szczególnie drobnych i słabo związanych.

2. Odpadów zawierających azbest nie należy mieszać z innymi rodzajami odpadów.

§ 12. 1. Pakowanie, transport i składowanie usuniętych wyrobów i innych materiałów z zawartością azbestu należy wykonywać w taki sposób, aby nie następowało uwalnianie włókien azbestu.

2. Usunięte wyroby i inne materiały z zawartością azbestu należy pakować w worki z folii polietylenowej lub w inne szczelne opakowania i znakować zgodnie z § 14. Opakowania powinny posiadać wystarczającą wytrzymałość na uszkodzenie oraz nie mogą być podatne na oddziaływanie warunków atmosferycznych. Niedopuszczalne jest stosowanie do pakowania worków papierowych.

3. Pakowanie usuniętych wyrobów i innych materiałów z zawartością azbestu powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania.

4. Opakowania powinny być szczelnie zamykane bezpośrednio po ich napełnieniu i po każdorazowym ich dopełnianiu - przez zgrzewanie lub zalepianie taśmą samoprzylepną o wytrzymałości uniemożliwiającej ich przypadkowe otwarcie.

§ 13. 1. Transport i przemieszczanie opakowań z usuniętymi wyrobami i innymi materiałami zawierającymi azbest powinny się odbywać w taki sposób, aby nie nastąpiło otwarcie lub uszkodzenie opakowań i wydostanie się pyłu azbestu na zewnątrz.

2. Opakowania powinny być tak układane na środkach transportu, aby zapewnić ich stabilność podczas transportu.

3. Środki transportu wykorzystywane do transportowania usuniętych wyrobów i innych materiałów z zawartością azbestu powinny być po rozładunku dokładnie oczyszczone z zachowaniem wymagań określonych w § 10 ust. 2.

§ 14. Wszystkie usunięte wyroby i inne materiały zawierające azbest powinny być trwale i wyraźnie oznakowane w sposób określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 15. 1. Pracownicy zatrudnieni przy pracach w kontakcie z azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest oraz pracodawcy i osoby kierujące takimi pracownikami powinni być przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu takich prac, zgodnie z odrębnymi przepisami.

2. Program szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 16. Rozporządzenie nie narusza odrębnych przepisów dotyczących czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki.

§ 17. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK Nr 1

OZNAKOWANIE WYROBÓW I INNYCH MATERIAŁÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Rys. 1

1. Oznakowanie opakowań powinno mieć formę etykiety, trwale przytwierdzonej do opakowania, lub bezpośredniego nadruku na opakowaniu.

2. Oznakowanie powinno spełniać następujące wymagania:

- a) wysokość znaku powinna wynosić co najmniej 5 cm, a szerokość - co najmniej 3 cm,
- b) górna część powinna zawierać białą literę "a" na czarnym tle; dolna część powinna zawierać czytelny napis koloru białego lub czarnego na czerwonym tle, o treści "UWAGA! ZAWIERA AZBEST! Wdychanie pyłu azbestu stanowi niebezpieczeństwo dla zdrowia. Postępuj zgodnie z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy!",
- c) jeżeli wyrób lub inny materiał zawiera krokidolit, wyrazy "ZAWIERA AZBEST!" należy zastąpić wyrazami "ZAWIERA AZBEST-KROKIDOLIT!"

3. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwale (nie ulegające zniszczeniu, zwłaszcza pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych).

ZAŁĄCZNIK Nr 2

PROGRAM SZKOLENIA W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO UŻYTKOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

I. Założenia organizacyjno-programowe

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest zapewnienie uczestnikom:

- zaznajomienia ich z zagrożeniami związanymi z wykonywaną pracą,
- poznania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie niezbędnym do wykonywania pracy na określonym stanowisku oraz związanych z tym stanowiskiem obowiązków i odpowiedzialności w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- nabycia umiejętności wykonywania pracy w sposób bezpieczny dla siebie i innych osób oraz postępowania w sytuacjach awaryjnych, a także udzielania pierwszej pomocy osobom, które uległy wypadkom.

2. Rodzaje i formy szkolenia

Rodzaje szkolenia i formy jego przeprowadzania są określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie szczegółowych zasad szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 62, poz. 285).

3. Uczestnicy szkolenia

Uczestnikami szkolenia są pracownicy zatrudnieni przy pracach w kontakcie z azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest oraz pracodawcy i osoby kierujące takimi pracownikami.

4. Czas trwania szkolenia

Czas trwania szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac w kontakcie z azbestem lub wyrobami z zawartością azbestu), zgodnie z programem, nie może być krótszy niż 7,5 godziny.

II. Program szkolenia

Programy szkolenia, opracowane na podstawie ramowych programów szkolenia, stanowiących załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie szczegółowych zasad szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 62, poz. 285), powinny uwzględniać określoną poniżej tematykę związaną z zagrożeniami występującymi przy pracach w kontakcie z azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest:

Lp.	Temat szkolenia	Minimalna liczba godzin
1	2	3
1	Regulacje prawne dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac w kontakcie z azbestem, w tym:	0,5
	a) przepisy działu dziesiątego Kodeksu pracy oraz aktów wykonawczych dotyczących:	
	- najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,	
	- czynników rakotwórczych w środowisku pracy,	
	b) ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest i przepisy wykonawcze do tej ustawy,	
	c) przepisy dotyczące ochrony i kształtowania środowiska naturalnego, z uwzględnieniem rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 30 listopada 1994 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wyroby ze względu na potrzebę ochrony zdrowia i ochrony środowiska.	
2	Zastosowanie azbestu:	1
	a) właściwości azbestu,	
	b) zastosowanie azbestu w wyrobach:	
	- budownictwo (z uwzględnieniem wyrobów azbestowo-cementowych),	
	- przemysł (z uwzględnieniem materiałów izolacyjnych, uszczelek),	
	- motoryzacja (z uwzględnieniem szczęk i okładzin	

	hamulcowych),	
	- inne zastosowania.	
3	Zagrożenia dla zdrowia związane z pracami wykonywanymi w styczności z materiałami zawierającymi azbest i działania profilaktyczne:	1
	a) źródła narażenia na pył azbestowy,	
	b) oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka:	
	- sposób przenikania azbestu do organizmu,	
	- wpływ azbestu na stan zdrowia,	
	c) choroby wywoływane oddziaływaniem pyłu z zawartością azbestu,	
	d) profilaktyka zdrowotna:	
	- badania lekarskie,	
	- zmniejszanie czasu ekspozycji na działanie azbestu i liczby narażonych osób,	
	- utrzymywanie stężenia pyłów azbestu na odpowiednio niskim poziomie lub stosowanie środków ochrony indywidualnej.	
4	Identyfikacja wyrobów i innych materiałów zawierających azbest; metody identyfikacji (pobieranie próbek i ich analiza).	0,5
5	Przypadki, w jakich należy zabezpieczać wyroby z zawartością azbestu, oraz przypadki, w jakich konieczne jest usuwanie takich wyrobów; ocena stanu technicznego wyrobów i innych materiałów z zawartością azbestu.	0,5
6	Sprzęt techniczny, narzędzia i wyposażenie stosowane podczas prowadzenia prac związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów z zawartością azbestu.	0,5
7	Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania prac w	3

	kontakcie z azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest, w tym podczas zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest:	
	a) prace w kontakcie z azbestem lub wyrobami zawierającymi azbest (podczas zabezpieczania lub usuwania tych wyrobów):	
	- właściwa organizacja pracy podczas prowadzenia prac z materiałami zawierającymi azbest (w tym plan prac),	
	- stosowanie maszyn i sprzętu eliminujących lub ograniczających do minimum wydzielanie się pyłów azbestu (urządzeń odpylających, narzędzi zaopatrzonych w urządzenia odpylające itp.),	
	- izolowanie stref pracy, w których występują pyły azbestu, i ich znakowanie znakami ostrzegawczymi,	
	- stosowanie metod pracy uniemożliwiających lub ograniczających emisję pyłów azbestu do środowiska pracy i/lub środowiska naturalnego,	
	b) zabezpieczanie wyrobów zawierających azbest:	
	- materiały stosowane do zabezpieczania wyrobów i ich wpływ na zdrowie pracowników,	
	- zasady bezpieczeństwa i higieny pracy związane ze stosowaniem określonych materiałów do zabezpieczania wyrobów zawierających azbest,	
	c) zasady znakowania wyrobów i innych materiałów zawierających azbest (znajdujących się w opakowaniach i nie opakowanych),	
	d) stosowanie środków ochrony indywidualnej:	
	- dobór odpowiednich do poziomu narażenia na pyły azbestu środków ochrony indywidualnej (m.in. ubrań ochronnych, środków ochrony układu oddechowego),	
	- oczyszczanie i przechowywanie środków ochrony	

	indywidualnej (oraz odzieży i obuwia roboczego) uniemożliwiającej zanieczyszczenie środowiska pracy i/lub środowiska naturalnego pyłami azbestu,	
	e) utrzymanie porządku i czystości w miejscach pracy:	
	- oczyszczanie terenu pracy przy usuwaniu lub zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest z odpadów i pyłów azbestu, wykluczające uwalnianie się pyłów do środowiska pracy i/lub środowiska naturalnego,	
	- zasady pakowania i transportu odpadów zawierających azbest, z uwzględnieniem ochrony środowiska pracy i środowiska naturalnego przed pyłami azbestu.	
8	Zasady higieny osobistej i profilaktyki zdrowotnej związane z pracą w kontakcie z azbestem:	0,5
	a) zakaz spożywania posiłków, picia napojów i palenia tytoniu w miejscach wykonywania prac w kontakcie z pyłem azbestu,	
	b) utrzymywanie higieny osobistej (kąpiel po zakończonej pracy, utrzymywanie w czystości odzieży i obuwia oraz środków ochrony indywidualnej),	
	c) zakaz przechowywania odzieży stosowanej na stanowisku pracy obok odzieży własnej (domowej).	
	Razem	7,5

